

Mūsu bibliotēkā

Meklējot vidējo starp iecerēm un realitāti

Līdzšinējā pastāvēšanas vēsturē RTU Zinātniskajai bibliotēkai (ZB) pagājušais gads materiālajā ziņā bija vispieticīgākais — no valsts budžeta literatūras iegādei tika saņemts par 8000-10000 latu mazāk līdzekļu nekā pēdējos gados.

— Ja pieņemam, ka mūsu universitātē mācās 7 000 studentu, tad pagājušajā gadā uz ikvienu no viņiem iztērēts 0,21 Ls par grāmatām, 1,56 Ls par žurnāliem, — stāsta RTU ZB direktore Aija Janbicka. — 1995. gada otrajā pusgadā neiepirkām neko, tikai gada beigās atradās finansējums, lai varētu pasūtīt periodiku šim gadam, t.i., 120 žurnāliem, 7 referatīvajiem žurnāliem, 30 avīzēm. Daudz tas nav, jo prasības ir ļoti lielas. Ipaši mani uztrauc apstākļi, ka, sākoties augstskolu atsevišķu nozaru un fakultāšu akreditācijai starptautiskā līmenī, mums nebūs pietiekoši atbilstošas literatūras katrā attiecīgajā nozarē, kādai jābūt 5 pēdējos gados kopumā, lai saņemtu pietiekamu ārzemju ekspertu vērtējumu.

Nelielās materiālās rocības dēļ arvien samazinoties jaunu grāmatu iepirkumam bibliotēkā, aktuālāka kļūst mūžīgā cīņa ar parādniekiem.

— Esam piepēmuši bibliotēkas lietošanas noteikumus ieviest soda naudā par termiņa neievērošanu, t.i., vienu santīmu dienā par katru nenodoto iespiedvienību, — stāsta direktore. — Pamazām stāvoklis uzlabojas un grāmatas tiek atdotas laikus, bet ir daļa neapziņīgu studentu, kas regulāri kavē termiņus. Tomēr vissarežģītākā ir situācija ar pasniedzējiem. Daudzi no viņiem iebligst pret soda maksāšanu, gadās pat dzirdēt rupjus un apvainojošus izteicienus.

Tagad, kad grāmatas varam iegādāties tikai vienā eksemplārā, pasniedzēji nevar atļauties paņemt šo vienīgo eksemplāru, turēt pie sevis ilgu laiku un turklāt vēl ieteikt studentiem izmantot materiālus no šīs pašas grāmatas. Visiem bibliotēkā grāmatu nepietiek, bet ikviens tās var iegādāties savā īpašumā vai nokopēt.

Automatizācijas progress un problēmas

Kopš 1994. gada visa jaunākā bibliotēkā ienākušā literatūra tiek ievadīta elektroniskajā katalogā. Kartīšu katalogi un tradicionālā literatūras meklēšanas sistēma RTU centrālajā bibliotēkā tiek izmantota, tikai strādājot ar agrāko (līdz 1993. g. ieskaitot) literatūru. Lokālajā tīklā ir saslēgti 11 datori, gadu tīkls ir pieslēgts starptautiskajam "Internet" tīklam un no bibliotēkas dato-

riem iespējams meklēt informāciju dažādās pasaules datu bāzēs. Jāsaka gan, ka isti lasītājiem ir pieejams tikai viens dators, vēl viens savukārt tiek izmantots elektroniskā kataloga skatīšanai, pārējie ir nodarbināti iekšējos procesos, lai komplektētu, katalogizētu jaunienākušo literatūru un papildinātu elektronisko katalogu ar bibliotēku automatizācijas sistēmas «Alise» palīdzību.

— Liels trūkums ir tas, ka mūsu «Alises» versija darbojas tikai lokālajā tīklā, — atzīst direktore. — Informācija nav pieejama no attālinātas vietas. Tā kā esam pieslēgti «Internet» tīklam, tehniski šāda iespēja mums būtu, bet jāiegādājas jauna «Alises» versija vai pašam cita bibliotēkas automatizācijas sistēma.

Mēs esam to astoņu bibliotēku vidū, kas kopš pagājušā gada izstrādā lielu projektu «Vienots bibliotēku informatīvais tīkls Latvijā» ar nodomu iesniegt to Melona fondam (ASV), lai saņemtu grantu šī projekta realizācijai. Fonds negrib atbalstīt vietējo sistēmu piemērošanu bibliotēkās, bet iesaka izvēlēties ārzemju, kuras ir populāras un plaši aprobežtas pasaulē. Tā mēs pašlaik strādājam pie dažādu sistēmu pētīšanas un mums piemērotas izvēles. Ja labvēlīgā gadījumā līdzekļus dabūsim, tad šo astoņu bibliotēku starpā izveidosies tāds informatīvais tīkls, ka varēsim skatīt viens otra katalogus, varbūt pat veidot vienotu Latvijas katalogu, un ar laiku arī ārzemju lietotāji varēs piekļūt mūsu informācijai. Ar šo līdzekļu palīdzību būs iespēja paplašināt lasītāju datordarbavietu skaitu un ieslēgt tīklā mūsu filiālbibliotēkas.

Nepieciešamība pēc starptautiskiem kontaktiem

Liela nozīme bibliotēkas darba uzlabošanā, tuvinot to Eiropas prasību un izpratnes līmenim, ir starptautiskajiem kontaktiem. Mūsu ZB direktorei pagājušajā vasarā Holandē, Tventes universitātes pilsētiņā, bijusi iespēja piedalīties starptautiskā tehnoloģisko universitāšu bibliotēku asociācijas konferencē.

— Tā ir liela, mums radniecīgu universitāšu bibliotēku asociācija, kurā ir biedri no visas pasaules, — skaidro A. Janbicka kundze. — Tā ir organizācija, kas strādā profesionālajā jomā un uzskata, ka tieši tehnoloģisko universitāšu bibliotēkas ir tās, kurām jaunās informācijas tehnoloģijas bibliotēkās kā pirmajām jāvirza uz priekšu. Starp tās biedriem savstarpēji tiek uzturēti kontakti, izdoti rakstu krājumi un piesūfīta informācija. Asociācijā iestāties būtu ļoti derīgi, un ceru, ka šogad mums tas izdosies.

No 14. līdz 18. februārim Zviedrijā, Karaliskā tehnoloģiskā institūta bibliotēkā notika Baltijas un Ziemeļvalstu tehnoloģisko universitāšu bibliotē-

RTU ZB lielāko parādnieku melnais saraksts

Vladimirs Čamans	jāatdod 19 grāmatas 1994. gadā,
Juris Ernš	jāatdod 4 grāmatas 1985. gadā,
Vladimirs Garke	jāatdod 4 grāmatas 1984. gadā,
Indulis Kalniņš	jāatdod 12 grāmatas 1983. gadā,
Vladislavs Kušņevskis	jāatdod 21 grāmata 1983. gadā,
Jānis Logins	jāatdod 28 grāmatas 1983. gadā,
Dzidra Lūse	jāatdod 17 grāmatas 1990. gadā,
Anatolijs Levčankovs	jāatdod 1987. gadā,
Ilmārs Osmanis	jāatdod 4 grāmatas 1986. gadā,
Ēriks Priednieks	jāatdod 8 grāmatas 1973. gadā,
Anatolijs Smirnovs	jāatdod 1973. gadā,
Genādijs Sokolovs	jāatdod 8 grāmatas 1994. gadā.

ku direktoru sanāksme par elektroniskām informācijas tehnoloģijām un lasītāju apmācības programmām augstskolās. No Baltijas valstīm tajā piedalījās Tallinas Tehniskās universitātes, Viļņas TU, Kauņas TU un Rīgas TU bibliotēku direktori.

— Pirmajā dienā referātus par esošo stāvokli pie mums lasījām mēs, Baltijas valstu pārstāvji, par mūsu informācijas tehnoloģijām, — atceras A. Janbicka. — Otrajā dienā uzstājās Ziemeļvalstu pārstāvji — Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas un Somijas speciālisti. Viņi demonstrēja savas lasītāju apmācības programmas un atbilstošos projektus šajā jomā. Pēdējā dienā tika ieskicētas iespējas tālākai sadarbībai gan informācijas apgūšanā, gan lasītāju apmācības programmu izveidošanā. Ne mums, ne pārējiem Baltijas valstu kolēģiem šāda apmācība praktiski nenotiek. Ir veicams liels darbs, lai atbilstošu programmu sagatavotu. Kā strādāt ar "Internet", kā iekļūt pasaules datu bāzēs, kā tajās sameklēt informāciju par konkrētu nozari — mēs paši vēl neesam tam gatavi, un grūti pateikt, kur Latvijā varētu būt šāda profesionāla apmācība pašiem bibliotekāriem. Ar Ziemeļvalstu kolēģu palīdzību mums varbūt izdosies šo lietu iekustināt. Viņi piedāvā iespēju braukt pastrādāt savās bibliotēkās un apgūt pieredzi, tikai pašiem jāmeklē fondi, kuri finansētu šādus braucienus.

Sorosa fonda atbalsts

Sorosa fonda izsludinātajā izglītības konkursā pagājušajā gadā no 350 pieteikumiem RTU ZB projekts ir to 33 starpā, kuriem tika piešķirts finansējums.

(Sākums 5. lpp.)

— Šajā projektā paredzēts paplašināt lasītājiem domāto servisu bibliotēkā, lai viņi varētu strādāt "Internet" vidē, meklēt informāciju pasaules datu bāzēs vai arī saņemt šādu servisu no bibliotēkas darbiniekiem — stāsta A. Janbicka. — Mēs pieprasījām 10 700 Ls, saņēmām 8 000 Ls. Pašlaik strādājam pie tā, kā realizēt projektu pēc iespējas pilnīgāk ar mazāk iegūto naudu. Ceram nopirkt datorus ar CD-ROM lasīšanas iekārtām, serveri, kā arī CD-ROM ierakstāmo iekārtu

Arī šogad no bibliotēku programmas Sorosa fonds ir izdalījis lielākajām Latvijas bibliotēkām līdzekļus ārzemju periodikas un grāmatu iegādei. RTU bibliotēkai tie attiecīgi ir 8300 \$ un 5000 \$. Pašlaik komplektēšanas nodaļa ir jau sastādījusi pasūtāmo sarakstu un iesniegusi Sorosa fondam apmaksai. Fonds atbalsta tikai humanitārās un sociālās zinātnes, un ekonomiku, tādēļ lielākais ieguvums būs tieši RTU ekonomistiem, sociālo zinātņu pārstāvjiem. Esam arī pasūtījuši vispārīga rakstura vārdnīcas un rokasgrāmatas.

Latvijā nav ne sava metodiskā centra, ne kādas citas t.s. jumta organizācijas, kas nodarbotos ar bibliotēku problēmām. Savu iespēju robežās jau pusotru gadu /kopš 1994. g. novembra/ to dara Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācija, kuras prezidente ir Aija Janbicka.

— Strādājam mērķtiecīgi profesionālā jomā, — viņa stāsta. — Asociāciju dibinot, piedalījās 10 bibliotēkas, tagad mūsu skaits papildinājies vēl par trijām — Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības, Rīgas Ekonomikas un Rēzeknes augstskolas bibliotēkām. Ir izveidotas sešas komisijas — komplektēšanas, katalogizācijas, bibliogrāfijas, automatizācijas, lasītāju apkalpošanas un profesionālās izglītības. Tajās strādā speciālisti no visām bibliotēkām, viņi risina kopējas profesionālas problēmas un iepazīstas ar stāvokli, kāds ir katrā no bibliotēkām. Asociācijas biedri apmainās pieredzē, cenšas iegūt arvien lielāku informāciju viens par otru, savstarpēji koordinēties, lai tādējādi varētu palīdzēt lasītājiem.

Ar Sorosa fonda atbalstu var līdzēt grāmatu, periodikas, tehnoloģiskā aprīkojuma iegādē, bet finanses saimnieciskajām vajadzībām jārod no valsts budžeta. Saimniecībā šogad neieguldīta nauda nākamgad savā vajadzībā var dubultoties.

— Ar saimnieciskajām lietām ir ļoti bēdīgi, — vērtē ZB direktore. — Kad rudenī bija stipri lieti, mums katalogu zālē un lasītavā tecēja ūdens no griestiem. Aizpagājušogad gan jumtu noklāja ar bitumu, bet acīmredzot paneļos ir kādas spraugas un caurumi palikuši. Tāpat arī 10 stāvu torņa mājā no apkures pārteces katla ūdens reizēm tek, kad kurinātāji pārkurina, un krātuves augšējos stāvus applūdina. Arī mēbeles un iekārtas ne tikai funkcionāli (kustas katalogu skapīšu kājas, ļoģās plaukti), bet arī vizuāli ir ļoti novecojušas. Nezinu, kad mēs varētu cerēt bibliotēku aprīkot ar modernākiem plauktiem un galdiem, un apkalpošanas letēm.

A. Janbicku izjautāja
I. Štrodaha